

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

24.4.2026 г.

X РД09-1839/24.04.2026 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Lyubka Ivanova Stoyanova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия код **101505 „Планински водач“** от професионално направление код **1015 „Пътувания, туризъм и свободно време“** съгласно приложението.

24.4.2026 г.

X

ПРОФ. СЕРГЕЙ ИГНАТОВ
Министър на образованието и науката
Signed by: Sergei Simeonov Ignatov

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА СТЕПЕНИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ
„ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ“**

Професионално направление				
Код: 1015	Пътувания, туризъм и свободно време			
Професия				
Код: 101505	Планински водач			
Степени на професионална квалификация	-	II	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	3	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	3	4	-

София, 2026 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация (СПК) по професия код 101505 „Планински водач“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция);
- критерии за оценяване на изпитните теми;
- указания за разработване на писмен тест;
- указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект за ученици, обучаващи се за трета степен на професионална квалификация;
- критерии за оценяване на дипломния проект и неговата защита.

2. Част по практика на професията

- указания за съдържанието на индивидуалните задания;
- критерии за оценяване на индивидуалните задания.

3. Система за оценяване

4. Приложения

- образец на изпитен билет – част по теория на професията;
- образец на индивидуално задание по практика;
- образец на индивидуално задание за разработване на дипломен проект;
- образец на рецензия на дипломен проект.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Разработка на туристически маршрути

Определяне на физически характеристики на маршрута, определяне на ключови точки и места за почивка по карта, природни и културни обекти, защитени територии и природната среда по трасето, принципи за движение на група по туристически маршрут, часови график за изпълнение, проблемни участъци, които трябва да се преминават с повишено внимание, беседи за природни и културно-исторически забележителности, необходима информация за групата преди преход, екипировка според метеорологичните условия, алтернативни варианти на маршрута при лоши метеорологични условия, варианти за напускане на маршрута при влошаване на метеорологичните условия или проблеми с групата.

Дидактически материал: туристическа карта и казус – зададен конкретен маршрут

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Познава основните елементи на туристическа карта (маркировка, релеф, условни знаци, мащаби и др.)	10
2. Описва основните стъпки при разработка на маршрут (начална/крайна точка, техническа трудност, физически характеристики, време за преминаване)	30
3. Обяснява принципите за подбор на маршрут според терена, целевата група и метеорологичните условия	10
4. Описва природните и културно-историческите обекти, защитените територии и природната среда по маршрута	20
5. Описва алтернативни варианти и места за аварийно напускане на маршрута в зависимост от метеорологичните условия	30
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Навигация и безопасност по маршрута на планинския водач

Разпознаване на условни знаци и релефни форми върху топографски карти, система от условни обозначения, форми и наклон на релефа и типове местности. Компас, устройство и принцип на действие на компаса, азимут и методи за ориентиране по карта и на терен. Магнитна деклинация. Методи за определяне на местоположението, триангулация. Навигация при отклонения от маршрут и намалена видимост, методи за ориентиране при затруднени условия, тактики при промяна на обстановката.

Създаване на маршрут по карта, етапи при планиране, избор на трасе според терен и изисквания за безопасност. Видове GPS устройства и навигационни приложения – ръчни GPS, смарт часовници, мобилни устройства, основи на GPS технологията. Планиране с GPS и мобилна навигация, маршрутни точки, настройки, съхранение и споделяне на данни.

Дигитални платформи за планиране на маршрути, функционалности на специализирани софтуерни приложения, работа с онлайн и мобилни инструменти.

Дидактически материал: топографски карти и картографски инструменти, казус за триангулация и изчертаване на азимутна схема

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Разпознава условните знаци и релефните форми върху топографска карта	20
2. Обяснява принципната работа на компаса и методите за определяне на азимут	20
3. Описва и използва методите за определяне на точката на местостоеене	10
4. Познава функционалностите на дигиталните платформи за планиране на маршрути	10
5. Разпознава видове GPS устройства и мобилни навигационни приложения и принципите на работа с тях	10
6. Описва процеса за създаване на маршрут с навигационни системи и приложения	10
7. Описва методите на навигация при отклонение от маршрута и при намалена видимост	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Движение на групата при туристически преход

Подготовка на туристическа група за преход, етапи на инструктиране, проверка на екипировка и физическо състояние, методи за водене на група по маршрут, управление на темпото и безопасността, разпознаване на признаци на стрес и прилагане на техники за емоционална стабилизация и групова подкрепа.

Дидактически материал: ситуация

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Описва етапите на подготовка, ръководство и приключване на туристически преход	40
2. Описва рисковете и методите за поддържане на групова динамика	20
3. Познава признаци на стрес и методи за овладяване и техники за психологическа подкрепа	20
4. Познава методи за безопасност по време на туристически преход	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Реакция на планинския водач при инциденти и опасности по време на туристически преход

Типове инциденти и опасности в различни терени и метеорологични условия. Действия при инцидент и комуникация със служби за спешна помощ. Протоколи за оказване на долекарска помощ и поведение при евакуация. Осигуряване на безопасност и поддържане на спокойствие, и сигурност в групата. Прилагане на протоколи за грижа за клиента в рискови ситуации.

Дидактически материал: схема или казус: „Реакция при инцидент в планинска местност“

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Изброява основни видове инциденти и опасности при туристическа дейност	20
2. Описва действията, които се предприемат при инцидент, включително евакуация и сигнализиране	10
3. Посочва институции за спешна помощ и правилата за връзка с тях	10
4. Определя подходящи протоколи за действия при инцидент и за оказване на долекарска помощ	40
5. Разпознава нуждите на туристите в стресова ситуация и описва поведение, насочено към подкрепа	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Устойчиво поведение и опазване на природната и културната среда и прилагане на иновативни устойчиви практики

Принципи и практики на устойчив туризъм в планинска среда, поведение в защитени територии, екологично придвижване и бивакуване, представяне на културно-историческото и природното наследство, уважение към местната идентичност, иновативни решения за устойчиво организиране на преходи, ангажиране на туристите с природосъобразни каузи, използване на екомаршрути, местни услуги и минимизиране на въздействието върху околната среда.

Дидактически материал: диаграма „Взаимовръзка между устойчив туризъм, природа и култура“

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Описва принципите на устойчив туризъм, правилата за опазване на природата и минимално въздействие върху околната среда	10
2. Описва основни културно-исторически и природни обекти в планинските райони и на подстъпите към тях	10
3. Описва правилата за поведение в защитени територии, природни паркове и културни обекти	10
4. Посочва иновативни практики и решения за екологичен туризъм	20
5. Обяснява методите за интегриране на туристите в устойчиви инициативи	20
6. Обяснява значението на законовата рамка за опазване на природата и културното наследство	20
7. Описва етичните принципи и устойчивите норми в поведението на водача	10
Общ брой точки:	100

2. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Ориентиране и навигация на туристическа група в планинска среда

Разпознаване и използване на основни средства за ориентиране в планински терен: топографска карта, компас, GPS устройства и мобилни приложения. Разчитане на елементи от туристическата карта: маркировка, релеф, условни знаци, мащаб и координати. Избор на маршрут според теренни особености, денивелация и физическите възможности на групата. Използване на техники за определяне на местоположение и посока на движение при ограничена видимост или липса на маркировка. Поведение при изгубване и начини за възстановяване на ориентацията.

Дидактически материал: топографска карта на планински район (хартиена или цифрова) и схема на маршрут с пропуски; наличност на GPS (осигуряват се от училището в деня на изпита)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Разпознава и описва основните елементи на туристическа карта и обяснява тяхното предназначение, измерва азимут и разстояние, правилно се ориентира с помощта на карта	30
2. Описва основните методи за ориентиране и навигация в различни теренни и метеорологични условия	10
3. Обяснява как се избира маршрут според терен, денивелация и възможности на групата	20
4. Описва действия при загубване и методи за възстановяване на ориентацията	20
5. Познава устройството и работата с GPS устройства и мобилни приложения	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Комуникация и приобщаване в мултикултурна туристическа среда

Принципи на межкултурна комуникация, разпознаване на културни различия и влияние върху туристическото обслужване. Равен достъп и адаптиране на услуги според специфични потребности на клиенти. Работа в екип с представители на различни култури и подходи за разрешаване на културни недоразумения.

Дидактически материал: казус за мултикултурна ситуация в туристическа група (описание на конфликт/затруднение)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Обяснява основните принципи на мултикултурната комуникация	10

2. Посочва примери за културни различия и тяхното влияние върху туристическото обслужване	20
3. Описва правата и задълженията, свързани с приобщаването и недискриминацията	20
4. Предлага и описва действия за адаптиране на туристическа услуга според нуждите на специфична група	30
5. Описва стратегии за предотвратяване или разрешаване на културни конфликти в екипа	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Придвижване и сигурност в сложни терени

Характеристика на сложните терени и тактики за преминаване с туристическа група. Техники за движение и повишаване на сигурността при труднодостъпни участъци с и без използване на специализирана алпийска екипировка. Видове рискове, оценка на обстановката и отговорно поведение на водача при преодоляване на теренни препятствия.

Дидактически материал: илюстрации на различни типове сложен терен и описание на ситуационен маршрут с рисков участък

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Описва различните сложни терени и техните специфики	20
2. Описва особеностите при преминаване на група през сложни терени	20
3. Описва рисковете и методите за ограничаване на риска при движение на група по сложен терен	20
4. Описва подходи за повишаване на безопасността без специализирана екипировка	20
5. Описва техники за повишаване на безопасността с помощта на алпийска екипировка	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Оцеляване при екстремни условия и импровизирани биваци

Основни екстремни ситуации в планинска среда и фактори, които възпрепятстват оцеляването – ниски температури, изтощение, дехидратация, загубване, валежи и др. Приоритети при оцеляване (подслон, огън, вода, сигнализация), основни методи за добив и пречистване на вода, изграждане на импровизиран подслон. Правила и принципи за организиране на безопасен бивак при снежни и безснежни условия.

Дидактически материал: ситуационно описание + схематично изображение на терен с цел идентификация на подходящо място за бивак

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Изброява екстремни ситуации и фактори, които влияят на оцеляването в планинска среда	10
2. Обяснява приоритетите и основните методи за оцеляване – подслон, вода, огън, сигнализация	20

3. Описва принципите на безопасно бивакуване и видовете импровизирани укрития при снежни и безснежни условия	20
4. Описва основните дейности по осигуряване на безопасност при оцеляване в различни терени и климатични условия	20
5. Описва действия за справяне с конкретна екстремна ситуация и избира подходящи средства и методи за осигуряване на подслон, вода, огън и сигнализация.	30
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Действия в извънредни ситуации и долекарска помощ

Описание на основните видове инциденти и спешни състояния в планинска среда. Протоколи за оказване на първа долекарска помощ при травми и термични състояния, правила за сигнализиране и контакт със спасителни служби. Оценка на риска при природни явления, като ниски или високи температури, гръмотевична буря, мъгла, свличане, пожари и промяна на маршрута с цел безопасност. Методи за евакуация и действия при ограничени ресурси. Принципи за безопасно транспортиране и поведение при извънредни метеорологични условия. Сигурност и комуникация с отговорни служби при необходимост.

Дидактически материал: карта със сигнални кодове и канали за комуникация в отдалечени терени

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Описва видовете инциденти и опасности в планинска среда	20
2. Описва и обяснява протоколите и действията за оказване на долекарска помощ и транспорт на пострадали	30
3. Идентифицира и описва спешни медицински състояния	20
4. Описва различни методи за кръвоспиране, обработка на рани, имобилизация на травми	20
5. Описва основните комуникационни канали при аварийни ситуации и протокол за взаимодействие със службите	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 6: Планиране и подготовка на едnodневни и многодневни туристически маршрути

Етапи на планиране на маршрут, съобразен с физическите възможности на участниците и характеристиките на терена. Определяне на ключови точки, времеви график, места за почивка, настаняване и алтернативни маршрути. Подбор на екипировка, мерки за безопасност, рационално хранене и хидратация. Оценка на рисковете и изготвяне на логистичен план, адаптиране на маршрута при промяна в условията.

Дидактически материал: таблица „Фактори при избор на маршрут и адаптация“

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Описва етапите за планиране на едnodневни и многодневни преходи и факторите, влияещи при избора на маршрут	20
2. Разпознава видовете необходима екипировка и мерки за безопасност	20
3. Обяснява принципите на рационално хранене, хидратация и възстановяване при преходи	20
4. Извежда причинно-следствени връзки между маршрут, терен, натоварване и здравен риск	20
5. Описва етапите за планиране на едnodневни и многодневни преходи и факторите, влияещи при избора на маршрут	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 7: Основни институции и нормативни актове, регулиращи професията „Планински водач“, сфера на дейност и отговорности

Основни институции и нормативни актове, регулиращи професията „Планински водач“. Изисквания за регистрация и категоризация. Права и задължения и отговорности на планинския водач. Туристически ресурси, използвани от професията, сфера на дейност и сезонност. Историческо развитие на професията.

Дидактически материал: схема, диаграма

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1. Познава и описва институциите и нормативните актове, регулиращи професията „Планински водач“	20
2. Описва изискванията за регистрация и различните допълнителни квалификации на планинския водач	10
3. Описва правата, задълженията и отговорностите на планинския водач	30
4. Изброява ресурсите и посочва сферата на дейност на планинския водач	30
5. Познава историческото развитие на професията	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 8: Управление на група в критични и извънредни ситуации

Елементи на управление на туристическа група в рискови и извънредни условия. Разпознаване на обективни и субективни опасности в планинска среда. Психологически реакции в условия на стрес и методи за стабилизиране на груповата динамика. Принципи на кризисна комуникация и процедури за реакция при инциденти. Алгоритми за бърза оценка на риска и вземане на решения в динамична среда. Превантивни мерки срещу често срещани заплахи – хипотермия, паника, изгубване, травми. Действия за организиране на евакуация и комуникация с Планинска спасителна служба. Стратегии за приоритизиране на действия и избор на безопасни маршрути.

Дидактически материали: ситуационна схема „Решения и комуникация при извънредна ситуация“

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Познава и описва принципите на управление на група в условия на риск	20
2. Описва психологическите реакции на туристи в стресова обстановка	20
3. Познава и описва алгоритмите за вземане на решения при критични ситуации	20
4. Прави разлика между обективни и субективни опасности и обяснява действията за тяхната превенция	20
5. Описва превантивни мерки срещу често срещани рискове в планината	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 9: Организиране и провеждане на преходи в снежни условия

Условия за безопасно движение по заснежен терен, тактики при движение с и без снегоходки, оценка на маршрута и терена при зимни условия. Анализ на снежната покривка, признаци за лавинна опасност, използване на лавинен бюлетин и визуални методи за разпознаване на нестабилност. Екипировка за зимни преходи – снегоходки, котки, пикел, лавинен уред, сонда и лопата, щеки. Основи на изграждане на осигурителни точки и техники за безопасност в стръмни участъци. Алгоритми при лавинна акция – работа с лавинен уред, сонда и лопата. Основни стъпки при оказване на помощ на пострадал от лавина.

Дидактически материали: схема: „Оценка на лавинна опасност и реакция при инцидент“

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Описва правилното използване на снегоходки и избор на маршрут за движение по заснежен терен	20
2. Описва алгоритъм относно организацията и провеждането на лавинна акция	30
3. Описва правилно използване на екипировка за движение по залебен и фирнов терен	25
4. Описва методи за анализ на снежната покривка и оценка на лавинна опасност, включително чрез визуално наблюдение на терена	25
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 10: Връзки с обществеността и дигитален маркетинг

Маркетингови и комуникационни принципи при представянето на планински и екотуристически продукти. Основи на създаване на атрактивни и достоверни оферти, текстове и визуално съдържание. Дигитално присъствие – SEO, хаштагове, ключови думи, онлайн репутация. Работа със социални мрежи, изграждане на партньорства и комуникация с клиенти. Основи на бизнес комуникацията и договарянето в туризма. Анализ на данни от онлайн кампании – ангажираност, обхват, CTR, време на престой. Приложение на аналитични инструменти и използване на резултатите за подобряване на видимостта и ефективността на туристическите продукти.

Дидактически материали: примерна оферта и онлайн публикация

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1. Познава и описва основите на маркетинга в туризма и принципите за етично представяне на продукти	10
2. Описва процеса на създаване на рекламни материали и промоционални кампании	20
3. Разпознава правилата за бизнес комуникация и изграждане на партньорства	20
4. Разбира механизмите за онлайн реклама, SEO, социални мрежи и управление на репутация	20
5. Обяснява основните показатели за ефективност и тяхното значение	20
6. Познава и описва принципите на работа с дигитални аналитични инструменти	10
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информация относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- права и задължения на учениците по време на изпита;
- начините за оценка на тестовите резултати;
- времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора.

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 3) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи, за решаване на рутинни проблеми

- и за извършване на рутинни дейности, както и ограничен набор от практически знания, необходими за изпълнението на по-сложни задачи в познати условия;
- за трета степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 4) – компетентности, необходими за изпълнение на сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди, за разчитане на технологична документация, схеми, данни и др.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпитна тема №	II степен на професионална квалификация Тежест 40%		III степен на професионална квалификация Тежест 50%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	4	20	2	10
2	4	20	2	10
3	4	20	2	10
4	4	20	2	10
5	4	20	2	10
6			2	10
7			2	10
8			2	10
9			2	10
10			2	10
	20	100	20	100
Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки. При оценка на резултатите от теста максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.				

V. УКАЗАНИЕ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ОФОРМЯНЕТО НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

Дипломният проект съдържа следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;
- списък на използваната литература;

- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Уводът (въведението) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част – формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на дипломния проект, които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от поставените задачи са успешно решени.

Заключението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използваната в записката на дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. При имената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради ограниченията в обема ѝ или подредба за по-добра прегледност. В текста трябва да има препратка към всички приложения.

Оформяне на дипломния проект

Формат: А4; Брой редове в стр.: 30; Брой на знаците: 60 знака

в ред; Общ брой на знаците в 1 стр.: 1800 – 2000 знака.

Шрифт: Times New Roman

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект	20
1.1. Логическа последователност и структура на изложението, балансиране на отделните части	4
1.2. Задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7
1.3. Използване на подходящи изследователски методи	4
1.4. Стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5

2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати	20
2.1. Изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10
2.2. Оригиналност, значимост и актуалност на темата	6
2.3. Задълбоченост и обоснованост на предложенията и насоките	4
3. Представяне на дипломния проект	20
3.1. Представянето на разработката по темата е ясно и точно	5
3.2. Онагледяване на експозето с: а) презентация б) графични материали в) практически резултати г) компютърна мултимедийна симулация и анимация	10
3.3. Умения за презентиране	5
4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект	30
4.1. Разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10
4.2. Логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10
4.3. Съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10
5. Използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност	10
5.1. Правилно използване на професионалната терминология	5
5.2. Ясен изказ и обща езикова грамотност	5
Общ брой точки:	100

VII. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието.

Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията, включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаемите, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание

може да съдържа извършване компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;

- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда^{1*}	да/не
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилно подбира количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10

^{1*} Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя **оценка слаб (2)**.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
Общ брой точки:		100

VIII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 101505 „Планински водач“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация – в съотношение 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times \text{получения брой точки от частта по теория на професията} + 0,6 \times \text{получения брой точки от частта по практика на професията}$.
- за трета степен на професионална квалификация – в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times \text{получения брой точки от частта по теория на професията} + 0,5 \times \text{получения брой точки от частта по практика на професията}$.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

Окончателната оценка от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

Националната изпитна програма е разработена от авторски екип, сформирани по проект BG05SFPR001-3.001-0001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, финансиран от Програма „Образование“ 2021 – 2027, съфинансиран от Европейския съюз.

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

по професия код

Изпитна тема:

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

Председател **на** **изпитната** **комисия:**

(име, фамилия)

(ноднис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:

(име, фамилия)

(ноднис)

(печат на училището/
обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
..
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

Индивидуално задание № . . .

На

.....
(трите имена на ученика/обучавания)

.....клас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се
(вписва се темата на индивидуалното задание)

а. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

3. Индивидуално задание за разработване на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

ЗАДАНИЕ ЗА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА
ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

На ученик от клас

(трите имена на ученика)

Тема:.....

Изисквания за разработката на дипломния проект (входни данни, съдържание, оформяне, указания за изпълнение, инструкции):

График за изпълнение:

а) дата на възлагане на дипломния проект

б) контролни проверки и консултации

в) краен срок за предаване на дипломния проект

Ученик:

(име, фамилия)

(подпис)

Ръководител консултант:

(име, фамилия)

(подпис)

Директор:

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището)

4. Образец на рецензия на дипломен проект

4. Рецензия на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

РЕЦЕНЗИЯ

Тема на дипломния проект	
Ученик	
Клас	
Професия	
Ръководител консултант	
Рецензент	

Критерии за допускане до защита на дипломен проект	Да	Не
Съответствие на съдържанието и точките от заданието		
Съответствие между тема и съдържание		
Спазване на препоръчителния обем на дипломния проект		
Спазване на изискванията за оформление на дипломния проект		
Готовност за защита на дипломния проект		

Силни страни на дипломния проект	
Допуснати основни слабости	
Въпроси и препоръки към дипломния проект	

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Качествата на дипломния проект дават основание ученикът/ученичката.....

..... да бъде допуснат/а до защита пред членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект в теоретичната и практическата част.

.....20... г.

гр./с.

Рецензент:

(подпис)